

Škofijska klasična gimnazija
šolsko leto 2015/2016

Lucij Apulej
ZLATI OSEL

Seminarska naloga pri latinščini

I. O ROMANU

Rimski pisatelj, filozof in govornik Lucij Apulej se je v zgodovino svetovne književnosti zapisal z delom *Metamorfoze*, ki se ga je -kot priča cerkveni oče Avguštin- že v antiki prijelo ime *Zlati osel*. Antični roman je nastal v pisateljevem zrelem obdobju, verjetno kmalu po letu 161. Napisan je v 11 knjigah, kot priredba na *Lukios ali osel*, enega od spisov sodobnika Lukiana. Tudi ta pa naj bi bil le povzetek nekega drugega grškega dela z naslovom *Metamorfoze*, dokaj nepoznanega avtorja Lukiosa in Pater.

Vsem trem je skupno, da je delo splet dogodivščin in deloma komičnih, deloma fantastičnih prigod, ki jih doživlja in v prvi osebi pripoveduje junak zgodbe. Apulej pa je svoje delo razširil in poleg povzetka grše pripovedi (sam jo imenuje *fabula graecanica*) vanj vpletel mnogo krajših, stranskih zgodb iz bogate zbirke ljudskega pripovedništva. Najbolj znana je zgodba o Amorju in Psihi, ki obsega kar šestino romana. Konec romana je glede na predloge, po katerih se je zgledoval, popolnoma drugačen, kar je razlagalce pogosto napeljalo k temu, da so ga označili za nekakšen »razvojni roman«. Trpljenje in muke grešnika (preobraženega v osla) naj bi bile namreč kazen, ki se jih je lahko otresel preko preizkušenj-te naj bi ga očistile in privedle do vere.

II. OBNOVA ROMANA

Celotno zgodbo pripoveduje osrednji lik romana, vedoželjen mladenič Lucij, ki se odpravi na pot, da bi spoznal čim več novega. Zanima ga predvsem čarovništvo, zato se napoti v deželo, ki slovi po njem-Tesalijo. Med potjo sreča dva popotnika in eden od njiju mu zaupa zgodbo o Sokratu, njegovi nesrečni ljubezni in nenavadni smrti, kljub temu, da drugi vztraja, da gre za laž.

Ko Lucij prispe v Tesalijo, se nastani pri starem družinskem prijatelju, premožnemu trgovcu Milonu. Zaljubi se v njegovo služkinjo Fotido, ki mu izda, da je njena gospodarica čarovnica, zato jo Lucij poprosi, naj ga obvesti, ko bo gospodarica zopet čarala. Fotida mu željo izpolni in tako Lucij vidi kako se je gospodarica spremenila v sovo. Ker si sam zaželi enako, mu Fotida prinese mazilo, a je to "napačno" in tako se Lucij preobrazi v osla. Sprva osupel, se kaj kmalu pomiri, ko ugotovi, da mora pojesti le nekaj vrtnic, da se vrne v prejšnje stanje.

Ponoči Milonov dom napadejo razbojniki in s seboj poleg vsega, kar so zaplenili, vzamejo tudi osla (Lucija). Otvorijo ga in se odpravijo proti njihovem skrivališču, kjer skrivajo dekletke kraljevske krvi, ki so jo ženinu ugrabili sredi poroke. Dekle neprenehoma joče, zato ji starka, oskrbnica jame začne pripovedovati zgodbo o Amorju in Psihi.

Psiha, najmlajša izmed treh sester kraljevske krvi, je veljala za najlepšo. Obdarjena je bila namreč z nadzemeljsko lepoto, zato so vsi mislili, da je utelešena Venera. To je pravo Venero tako razjezilo, da se je odločila, da se ji maščuje. Svojemu sinu Amorju je naročila, naj poskrbi, da se Psiha zaljubi v najbolj nemarnega, revnega in preziranega moškega na svetu. A tudi Amor se ni mogel upreti njeni lepoti, se naposled zaljubil in naskrivaj tudi poročil z njo. Nevoščljivi sestri sta Psiho neprenehoma prepričevali, naj razkrinka svojega moža, ki ga še nikoli ni videla. Psiha je hitro la in odkrila, da je njen mož božansko lep. Ko je Amor to ves razžaljen ugotovil, se je vrnil k materi, ki se je vsa razsrdila, ko je ugotovila za njuno romanco. Odločila se je, da ju bo ločila za vedno in zato je Psihi naložila na videz neizvedljive naloge, ki jih je ta kljub nosečnosti le opravila. Na koncu sta le zaživela srečno življenje skupaj in porodila se jima je hčerka Slast.

Medtem razbojniki Luciju večkrat grozijo s smrtjo, ker naj bi se čudno obnašal. Iz njihovega ujetništva se skupaj z dekletom reši s pomočjo dekletovega zaročenca in dekle mu obljubi, da bodo odslej z njim ravnali lepše. Vendar namesto tega pade v roke podivjanemu gonjaču, ki mu dokončno zagreni življenje. Otvorjen z dvojnim bremenom mora namreč delati brez prestanka. Obtožijo ga celo, da je hotel posiliti neko dekle in se odločijo, da ga kastrirajo.

Obupanemu Luciju se končno nasmehne sreča, ko pade v roke nekemu homoseksualnemu kultu, ki časti neko sirsko boginjo. Prenašati mora njihove orgije in se jih kdaj pa kdaj moral celo sam udeležiti. V roke ga za kratek čas dobi tudi nek stari mlinar, nato vrtnar, ki z njim lepo ravna, kasneje pa ga zaseže legionar, ki osla potrebuje za službene namene in ko ga odrabi, ga proda naprej dvema bratoma-peku in slaščičarju. Lucij jima neprestano krade dobrote in ko to opazita, sta navdušena nad njegovo nenavadnostjo. Ko novico o izjemnem oslu izve lastnik pekarnice sklence, sklence da ga bo vzel pod svoje okrilje in ga naučil raznih človeških stvari in se domisli celo to, da bi javno uprizoril orgijo med njim in neko zločinko. Zgroženemu Luciju uspe pobegniti in ko kasneje izgubljen tava, za pomoč poprosi boginjo Izido. Ta mu brž priskoči na pomoč in naslednjega dne je Lucij s pomočjo vrtnic rešen oslovske podobe. V zahvalo boginji Izidi posveti preostanek svojega življenja veri.

III. OSEBNO MNENJE

Apulej bralca v romanu Zlati osel že takoj na začetku pritegne z zanimivo vsebino-najprej z zgodbo o Sokratu in nato Lucijevo preobrazbo. Misleč, da bo delo ves čas tako napeto, razburljivo in smešno dobesedno kar oddrviš do čudovite zgodbe o Amorju in Psihi-meni najljubšega dela, nad katerim sem bila tako očarana, da sploh nisem več hotela brati preostanka romana; sploh, ker je avtor nekoliko pretiraval z vsemi osebami, zgodbami in ker me je le redka pritegnila, se mi je branje začelo nekoliko vleči. Konca ni bilo videti, ker je znova in znova prihajalo do podobnih, že skoraj dolgočasnih zapletov in tako se -živeti v osla Lucija- sploh ni bilo več težko. Tudi sama sem namreč (v mislih)

že goreče prosila za njegovo preobrazbo nazaj v človeško podobo. Bolj kot nad okrutnostjo Lucijevega "gospodarjev" sem bila osupla nad njihovimi domislicami o orgijah, ne glede na to ali naj je šlo za žival ali človeka. Kontrastnost zgodbe je postajala vse bolj očitna. Na eni strani zgodbe o resnični, pravi ljubezni, ki vse prenese in na drugi strani beda in praznina človeka, ki je zevala skozi njegova nepremišljena in plehka dejanja. Zabave, v katere so se takšni ljudje zatekali, so pokazale dno družbe takratnega in (posrečeno) tudi današnjega časa; a je avtor na koncu poskrbel, da bralca roman ni pustil ravnodušnega. Težo mu je dal prikaz ponižnosti človeka in njegovo pribežanje v zavetje boginje. Možnost na katero ne osel ne bralec ni pomislil že takoj na začetku. Smehljaje sem ob prebiranju zadnjih strani razmišljala, kaj vse je potrebno, da se četudi izjemen, edinstven človek začne zavedati svoje "majhnosti". In tako sem tudi prepustila svoje misli (pa ne molitvi), da je roman pustil v meni tisto nekaj, kar ga bo delalo za enega boljših romanov, ki sem jih prebrala. Pustil v meni nekaj, kar sem s prebiranjem na novo odkrila in spoznala v življenju.

IV. VIRI

- ❖ Apulej L.: Zlati osel (Metamorfoze). 1. izdaja. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1997
- ❖ Homar N.: Latinska književnost
- ❖ http://www.dijaski.net/gradivo/slo_dob_apulej_zlati_osel_01_obnova?r=1
- ❖ http://www.dijaski.net/gradivo/slo_dob_apulej_zlati_osel_02_seminarska_naloga?r=1
- ❖ <http://www.domacebranje.com/zlati-osel/>